

УДК 336.64:658.14: 658.15

Н. М. Котвицька,

д. е. н., доцент кафедри економіки, фінансів та обліку,
Приватний вищий навчальний заклад "Європейський університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0864-1470>

І. І. Строй,

аспірант кафедри менеджменту та маркетингу,
Приватний вищий навчальний заклад "Європейський університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-3690-8458>

О. А. Рихлик,

аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку,
Приватний вищий навчальний заклад "Європейський університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-0540-9646>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.19.21

РОЗРОБКА АНТИКРИЗОВИХ ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ, ЩО ЗАЗНАЛИ ВПЛИВУ БОЙОВИХ ДІЙ

N. Kotvytska,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Economics,
Finance and Accounting, Private Higher Education Institution "European University"

I. Stroy,

Postgraduate student of the Department of Management and Marketing,
Private Higher Education Institution "European University"

O. Ryhlyk,

Postgraduate student of the Department of Economics, Finance
and Accounting, Private Higher Education Institution "European University"

DEVELOPMENT OF ANTI-CRISIS FINANCIAL STRATEGIES FOR ENTERPRISES AFFECTED BY HOSTILITIES

У сучасних умовах, коли багато підприємств змушені переміщуватись через бойові дії, виникає потреба у розробці ефективних антикризових фінансових стратегій, що забезпечать їхнє виживання та подальший розвиток. Дана тема присвячена дослідженню та розробці таких стратегій, які сприятимуть стабілізації фінансового стану підприємств та їхньому відновленню після переміщення з зони конфлікту. Основна мета дослідження полягає у вивченні чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємств у кризових умовах, а також у розробці інструментів і методів для їхнього фінансового оздоровлення. У роботі розглядаються питання оптимізації фінансових потоків, бюджетування, планування витрат і доходів, а також застосування інноваційних фінансових інструментів для підтримки бізнесу в умовах кризи. У результаті проведеного дослідження передбачається розробка рекомендацій щодо формування та впровадження антикризових фінансових стратегій, що враховують специфіку підприємств, переміщених з зони бойових дій. Ці стратегії повинні забезпечити не тільки виживання підприємств, але й створити передумови для їхнього стабільного розвитку у майбутньому. Проведено глибокий аналіз фінансового стану підприємств, які були переміщені з зони бойових дій. Виявлено ключові проблеми, зокрема зниження прибутковості, зростання заборгованості та недостатність обігових коштів. Визначено, що основними причинами фінансової нестабільності є порушення виробничих ланцюгів, втрата ринків збуту та необхідність реінвестування у нові виробничі потужності. Таким чином, результати дослідження підтверджують необхідність розробки та впровадження комплексних антикризових фінансових стратегій для забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємств, що зазнали впливу бойових дій.

In modern conditions, when many enterprises are forced to move due to hostilities, there is a need to develop effective anti-crisis financial strategies that will ensure their survival and further development. This topic is dedicated to the research and development of such strategies that will contribute to the stabilization of the financial condition of enterprises and their recovery after moving from the conflict zone. The main purpose of the study is to study the factors affecting the financial stability of enterprises in crisis conditions, as well as to develop tools and methods for their financial recovery. The work considers the optimization of financial flows, budgeting, planning of expenses and income, as well as the use of innovative financial tools to support business in crisis conditions. As a result of the conducted research, it is envisaged to develop recommendations for the formation and implementation of anti-crisis financial strategies that take into account the specifics of enterprises displaced from the war zone. These strategies should ensure not only the survival of enterprises, but also create prerequisites for their stable development in the future. An in-depth analysis of the financial condition of enterprises that were relocated from the war zone was conducted. A complex of anti-crisis financial strategies is proposed, which include short-term and long-term measures to stabilize the financial condition of enterprises. Cost optimization strategies have been developed, which involve reducing non-core assets, reducing administrative costs and increasing the efficiency of resource use. Key problems were identified, including a decrease in profitability, an increase in indebtedness, and insufficient working capital. It was determined that the main causes of financial instability are the disruption of production chains, the loss of sales markets and the need to reinvest in new production facilities. Thus, the results of the study confirm the need to develop and implement complex anti-crisis financial strategies to ensure the stable functioning and development of enterprises affected by hostilities.

Ключові слова: криза, стратегія, управління, контроль, підприємство, ресурс, ризик.
Keywords: crisis, strategy, management, control, enterprise, resource, risk.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні підприємства часто стикаються з надзвичайними ситуаціями, які виникають внаслідок бойових дій. Такі обставини суттєво впливають на їхню фінансову стабільність, зменшують дохідність, порушують виробничі та логістичні процеси, а також збільшують ризики втрат активів і персоналу. У цих умовах ключовим завданням є розробка та впровадження антикризових фінансових стратегій, що дозволять підприємствам вижити, адаптуватися та продовжувати функціонувати в умовах підвищеної невизначеності. Вивчення впливу бойових дій на фінансову стабільність підприємств є актуальною науковою задачею. Розробка моделей прогнозування та оцінки ризиків дозволить створювати ефективні стратегії управління в умовах кризи. Аналіз кризових явищ у фінансовому секторі, вивчення механізмів їх подолання та розробка нових підходів до фінансового планування в умовах невизначе-

ності. Розробка антикризових фінансових стратегій має бути всебічною та базуватися на глибокому аналізі внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства. Це вимагає міждисциплінарного підходу, залучення експертів з фінансового менеджменту, економіки, логістики, безпеки та інших сфер. Впровадження ефективних антикризових стратегій дозволить підприємствам не тільки вижити в умовах кризи, але й закладе фундамент для їх подальшого розвитку та процвітання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розробка антикризових фінансових стратегій для підприємств, що постраждали від бойових дій, є складною та багатоаспектною задачею. Останні дослідження і публікації в цій галузі висвітлюють різноманітні підходи та методи, які можуть бути ефективними в умовах кризи. Бакуров В. у своїй роботі підкреслює важливість моделювання та прогнозування ризиків в умовах бойових дій. Він пропонує викорис-

тання сценарного аналізу для оцінки різних варіантів розвитку подій і їхнього впливу на фінансову стабільність підприємства. Іванова М. аналізує методи оптимізації операційних витрат, такі як аутсорсинг, зменшення чисельності персоналу та впровадження енергоефективних технологій. Вона підкреслює важливість збалансування між зниженням витрат і підтримкою ключових бізнес-процесів. Останні дослідження свідчать про те, що успішна антикризова фінансова стратегія має базуватися на комплексному підході, який включає оцінку ризиків, фінансове планування, оптимізацію витрат та підтримку партнерських відносин. Використання сучасних методів управління та інноваційних підходів є ключовими для забезпечення фінансової стабільності підприємств в умовах бойових дій. Ці дослідження підтверджують важливість міждисциплінарного підходу та співпраці між науковцями, практиками та урядовими структурами для розробки ефективних антикризових стратегій. Вони також підкреслюють необхідність подальших досліджень у цій галузі для вдосконалення існуючих методів та розробки нових підходів до управління підприємствами в умовах кризи.

Реалізація цих заходів сприятиме не тільки виживанню підприємства в умовах кризи, але й закладе основу для його подальшого розвитку та процвітання. Важливо розуміти, що криза може стати не тільки випробуванням, але й можливістю для трансформації та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є розробити та обґрунтувати ефективні антикризові фінансові стратегії для підприємств, що зазнали впливу бойових дій, з метою забезпечення їхньої фінансової стабільності та конкурентоспроможності в умовах підвищеної невизначеності та ризиків.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Із ростом рівня епохи інформаційних технологій підприємства стикаються із зовнішніми та внутрішніми умовами середовища поступово змінюються. Під інформаційною епохою обговорюються бізнес-стратегії боротьби з кризовими ситуаціями, короткий аналіз іміджу корпоративної кризи, зміцнення ряду методів та заходів та прагнення до реальності, встановлення надійної теоретичної реальності.

Сьогодні люди стають свідками багатьох серйозних криз, чи то економічних, соціальних,

екологічних, але найбільш руйнівними кризами є ті кризи безпеки, які закінчуються нескінченними війнами, щорічно вбивають тисячі людей та витісняють мільйони інших. Насправді, більшості тих, що руйнують конфлікти, можна уникнути, поставивши спільні інтереси перед власними бажаннями та обравши терпіння та діалог. Сьогоднішні кризи приносять нові проблеми для вирішення, і теоретичні рамки, розроблені різними науковцями, можуть бути недостатніми для боротьби з ними [1].

Термін криза несе в собі багато значень. Ці значення керують антикризовими менеджерами та лідерами у вирішенні питання, що робити у кризовій ситуації. Це також цікава прикладна сфера, оскільки згадування "управління" кризою, коли насправді кожна кризова ситуація сама по собі є унікальною. Концепція управління кризою на підприємстві повинна спочатку встановити кризу в ринковій конкуренції, проаналізувавши причину кризи та підприємств, щоб діяльність підприємства ще не відбулася в умовах кризи чи запобігання кризам та обговорення, що вже відбулося. Націлені на механізм управління кризовими ситуаціями на підприємстві, висувуються помилки, заходи щодо виправлення помилок. У процесі функціонування підприємства застосовуються різні методи антикризового управління. Що стосується того, який метод управління дослідити можливість антикризового управління, як наукове і розумне рішення можливої кризової свідомості, зменшити проблеми функціонування підприємства, це наука. У конкретних типах кризи на підприємстві, з огляду на ситуацію, з якою стикаються фірми, можна поділити на різні типи, уточнення, розрив управління кризою на підприємстві може становити до десятка, а з огляду на різні специфічні фактори, такі як галузь, навколишнє середовище, і їх можна розділити на численні ланки, ці частини є частиною управління кризовими ситуаціями на підприємстві відносно нещільно.

Фінансова стабільність підприємства залежить від багатьох факторів, які можна умовно поділити на внутрішні та зовнішні. Зовнішні фактори особливо важливі, оскільки вони часто виходять за межі контролю підприємства, але можуть мати значний вплив на його фінансовий стан. Вони, можуть призвести до фінансової кризи на підприємстві. Зовнішні фактори фінансової кризи на підприємстві можуть бути різноманітними і включати економічні,

Таблиця 1. Зовнішні фактори фінансової кризи на підприємстві

Зовнішній фактор	Опис	Приклади
Економічні фактори	Стан економіки, який впливає на фінансову стабільність підприємства	Економічний спад, інфляція, рецесія, валютні коливання
Політичні фактори	Політичні події та рішення, які можуть мати вплив на бізнес	Зміна уряду, нові закони та регуляції, міжнародні санкції
Соціальні фактори	Соціальні зміни та тенденції, які впливають на попит та поведінку споживачів	Демографічні зміни, зміни в споживчих уподобаннях, рівень безробіття
Технологічні фактори	Технологічні зміни та інновації, що можуть вплинути на ринок та конкуренцію	Впровадження нових технологій, автоматизація, кіберзагрози
Екологічні фактори	Природні явища та екологічні зміни, які можуть впливати на діяльність підприємства	Природні катастрофи, зміни клімату, екологічні регуляції
Юридичні фактори	Зміни у законодавстві та правовому регулюванні, які можуть впливати на бізнес	Нові податкові закони, зміни у трудовому законодавстві, міжнародні торговельні угоди
Ринкові фактори	Зміни у ринковій ситуації, що можуть вплинути на попит та конкуренцію	Входження нових конкурентів на ринок, зміни у споживчих уподобаннях, коливання цін на сировину та матеріали
Фінансові фактори	Зміни у фінансових умовах, що впливають на доступ до капіталу та кредитування	Зміни в процентних ставках, доступність кредитів, коливання на фондових ринках

Джерело: сформовано на основі [2; 3].

політичні, соціальні, технологічні, екологічні, юридичні, ринкові та фінансові аспекти (Табл. 1).

Зовнішні фактори фінансової кризи на підприємстві є різноманітними і складними для передбачення та контролю. Розуміння та аналіз цих факторів дозволяє підприємствам краще підготуватися до можливих ризиків та розробити стратегії управління для збереження фінансової стабільності в умовах кризових ситуацій.

Управління кризовими ситуаціями — це застосування стратегій, покликаних допомогти організації впоратися з раптовою і значною негативною подією. Криза може виникнути внаслідок непередбачуваної події або як непередбачуваний наслідок якоїсь події, яка вважалася потенційним ризиком. В, будь-якому, випадку кризи майже незмінно вимагають швидкого прийняття рішень щодо обмеження шкоди для організації. З цієї причини однією з перших дій у плануванні кризового менеджменту є визначення особи, яка виконує функції керівника кризових ситуацій.

Фінансова криза на підприємстві може бути спричинена не лише зовнішніми чинниками, але й внутрішніми. Внутрішні фактори є особливо важливими, оскільки вони перебувають під без-

посереднім контролем керівництва підприємства і можуть бути керовані через ефективне управління. Вони можуть призвести до фінансової кризи на підприємстві (Табл. 2). Неефективне управління фінансами є одним із ключових внутрішніх факторів, що може призвести до фінансової кризи.

Дані визначення можуть ідентифікувати та аналізувати основні внутрішні фактори, що можуть викликати фінансову кризу на підприємстві, і підготуватися до можливих ризиків.

Постачання їх продукції не тільки обмежувало попит на ринку, а також впливало на навколишнє середовище, клімат, ресурси та інші фактори. Продукція, що випускається в процесі виготовлення, різні проблеми, що стикаються з дизайном та розробкою, матеріали, поставки тощо, кожен з виробів буде гладким матеріалом і утворюватиме повну промислову ланцюг. Як тільки буде порушено постачання матеріалів, значить, виробництво зіткнеться з виною. З метою опосередкування якості продукції в межах проблеми можна контролювати, тому будьте на розгортанні продукції наукового підприємства. Наприклад, компанія з бавовняних і лляних виробів при щорічних продажах, нижчі будуть резервувати велику кількість сировини, тому попит і попит у великій кількості замовлень. Через

Таблиця 2. Внутрішні фактори фінансової кризи на підприємстві

Внутрішній фактор	Опис	Приклади
Погане управління фінансами	Неефективне планування та контроль фінансових ресурсів	Невірне планування бюджету, надмірні витрати, неправильне управління дебіторською заборгованістю
Недостатня ліквідність	Нездатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання	Недостатній обсяг оборотних коштів, проблеми з фінансуванням, затримки у платежах
Неефективне управління запасами	Неправильне управління матеріальними запасами підприємства	Надмірні запаси, нестача запасів, неправильне прогнозування потреб у запасах
Низька продуктивність праці	Неефективна організація праці та низька мотивація працівників	Низька продуктивність, висока плинність кадрів, недостатня кваліфікація персоналу
Проблеми з якістю продукції	Виробництво неякісної продукції, що призводить до зниження попиту та збільшення витрат	Високий рівень повернення продукції, часті скарги клієнтів, збільшення витрат на гарантійне обслуговування
Неефективне управління проектами	Неправильне планування та виконання проектів, що призводить до перевитрат та затримок	Перевищення бюджету проектів, невчасне завершення проектів, недостатній контроль за виконанням
Відсутність стратегічного планування	Відсутність довгострокової стратегії розвитку підприємства	Відсутність чіткого бачення майбутнього, неефективна реалізація стратегії, нездатність адаптуватися до змін
Неефективна маркетингова стратегія	Невірне позиціонування продукції на ринку та неправильний вибір цільової аудиторії	Невдала рекламна кампанія, низький рівень продажів, нездатність конкурувати на ринку
Неправильне управління ризиками	Відсутність або неефективне управління ризиками, що призводить до значних втрат	Недостатня оцінка ризиків, відсутність планів на випадок надзвичайних ситуацій, неправильне страхування
Відсутність інновацій	Невміння адаптуватися до змін та впроваджувати нові технології	Відставання від конкурентів, зниження конкурентоспроможності, недостатня інвестиція в розвиток

Джерело: сформовано на основі [4; 5].

клімат в рік значно скорочується сировина бавовна, ціни на бавовна зросли настільки ж. У випадку нещасних випадків на підприємстві ми отримали велике замовлення з-за кордону, але через брак сировини, довелося неохоче пропустити цю можливість.

В ході господарської діяльності важлива частина контролює фінансові операції підприємства. Зі збільшенням операційних ресурсів, вигоди та функціонування фінансових активів є первинною частиною економіки бізнесу. Згідно зі статистикою, в умовах економічної кризи на підприємстві економічна криза — це більш розповсюджене фінансування. Багато МСП, ймовірно, фінансують проблеми економічної кризи. Корпоративний прибуток від операцій зменшився, фінансова ситуація нечітка, відкладення кредитів тощо. Існує багато ризиків. В умовах корпоративного фінансового ризику сьогодні у фінансовому секторі галузь нерухомості, ймовірно, потрапить у економічну кризу підприємства, що потрапляє у пастку. Наприклад, у ряді об'єктів нерухомості че-

рез індустрію нерухомості, інвесторів наосліп та інших причин виникає потенціал бізнесу з нерухомістю вичерпання коштів тощо, тому багато нерухомості стали "за графіком", внаслідок чого людські, матеріальні та економічні ресурси сильно витрачаються. Такі підприємства, що стикаються з кризою, практикуючі повинні шукати своєчасного способу, щоб уникнути інновацій та проривів у складнощі

Будь економічна криза, криза управління є частиною управління безпекою управління підприємством. Для того, щоб створити комплексну систему попередження про ризики, керівники підприємств повинні охороняти комерційний ризик шахрайства, запобігати управлінню кризою продуктів, можуть скористатися типом технології пошуку даних, аналізу корпоративних операцій, які можуть існувати в процесі лазівки та аналіз можливих проблем та оцінювання, а також можливість контролювати серйозність кризи корпоративного шахрайства, щоб проаналізувати кредитний ризик клієнта та лікування, щоб створити комплекс-

ну систему попередження про ризики. Завдяки стратегічній думці щодо кризових ситуацій, зміцнювати обізнаність щодо управління кризою підприємств, постійно через всебічне раннє попередження про ризики.

Організаційна підсистема системи антикризового управління спрямована на вирішення таких основних завдань:

1. Забезпечення децентралізації управління. Децентралізована структура управління, як правило, більш пристосована до умов зовнішнього середовища, відрізняється високою гнучкістю і швидкістю реагування на зміну зовнішніх факторів, тобто має виражену антикризову спрямованість. Особливо актуальна децентралізація управління для підприємств, що мають територіально віддалені підрозділи.

2. Формування антикризової організаційної культури. Під організаційної (корпоративної) культурою розуміється система цінностей, загальноприйнятих уявлень і підходів до здійснення діяльності, атрибутів і традицій, що розділяються більшістю працівників підприємства [6].

Для створення дієвого ринкового економічного механізму в області і в країні в цілому, необхідні нові підходи до управління підприємствами. У практиці розвинених країн світу з метою фінансового оздоровлення неплатоспроможних підприємств широке застосування отримало стратегічне планування. З огляду на сучасний фінансово-економічний стан більшості підприємств і специфіку виробництва, необхідно впроваджувати і реалізовувати стратегічні плани господарства в якості антикризових заходів збереження їх платоспроможності. Стратегічне управління дозволяє забезпечити сталий розвиток підприємства в умовах нестабільності зовнішнього середовища шляхом моніторингу стану мікро— і макросередовища, аналізу внутрішнього середовища. У практиці розвинених країн одним з головних засобів фінансового оздоровлення неспроможних підприємств служить бізнес-план. Тому і в нашій країні в умовах нестабільної економіки необхідно використовувати бізнес-план як антикризову процедуру, який дозволить організаціям забезпечити максимальну ефективність прийнятих рішень в процесі антикризового управління, попередити можливі прорахунки і витрати, виявити джерела додаткових коштів, що стає вкрай важливим при загрозі банкрутства підприємства. В результаті можна зробити висновок про те, що організації не мають достатніх навичок складання стратегічних бізнес-планів. Тоді як планування господарської діяльності має стати правилом функціонування будь-якого підприємства.

Під антикризовим управлінням розуміється усунення фінансових труднощів і розробка організаційно-економічних заходів, що дозволяють запобігти банкрутству підприємства. Безумовно, в справі запобігання банкрутства і створення сприятливих фінансових, економічних, організаційних і юридичних умов, що сприяють зміцненню фінансового стану організацій, важлива роль належить державі. В даному випадку держава забезпечує сприятливі зовнішні умови діяльності шляхом створення відповідної законодавчої бази і застосування непрямих ринкових важелів впливу на господарюючі суб'єкти [3].

На сьогодні в економіці намітилася негативна тенденція в розвитку діяльності підприємств. Різко зменшилося виробництво продукції, виникла проблема продовольчої безпеки. Понад 50% підприємств знаходяться в стані катастрофічної руйнівної кризи та кризи банкрутства. Причинами такого стану є відсутність теоретико-методологічних підходів обґрунтування концепції розвитку економіки, системи управління розвитком в цілому і антикризовою діяльністю підприємств під впливом бойових дій.

Процес антикризового управління може включати в себе такі етапи: аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища з виявленням слабких та сильних сторін підприємства (SWOT— аналіз), аналіз бізнес-процесів, розробка антикризової стратегії підприємства. Базою для розробки антикризової програми розвитку підприємства повинні служити результати поточного моніторингу фінансового стану. Вчасно застосований моніторинг фінансового стану підприємства дасть змогу керівникам прийняти правильні та оптимальні управлінські рішення та не допустити підприємству опинитися в кризовому стані [1].

Якщо криза негативно вплинула на господарську діяльність підприємства та подальше його існування, то розробляють нові стандарти та модель реструктуризації організації з забезпеченням розроблених заходів необхідними ресурсами. Щоб кризу легше було передбачити, ніж ліквідувати, успіх управління кризовими ситуаціями визначається ступенем готовності фірми до потенційних загроз і криз, наявністю необхідних резервів, ефективністю застосовуваних методів управління [4].

ВИСНОВОК

Розробка антикризових фінансових стратегій для підприємств, що зазнали впливу бойових дій, є важливим аспектом забезпечення їхньої життєздатності та стабільності в умовах

невизначеності та ризиків. У таких умовах підприємства стикаються з численними викликами, такими як зниження доходів, втрата активів, порушення ланцюгів постачання та підвищення операційних витрат. Необхідною передумовою запобігання кризових явищ є також оптимізація управлінських рішень, спрямованих на зниження витрат. Такою передумовою є раціональне ведення управлінського обліку на підприємстві. Тобто підприємство повинно забезпечувати своїх кредиторів та інвесторів повною та достовірною інформацією, яка повинна відображатися у фінансовій звітності підприємств. Значне місце у запобіганні банкрутству підприємств займає фінансова диверсифікація. Вона полягає у розширенні або частковій зміні асортименту та номенклатури продукції, освоєнні нових напрямів виробництва. При правильному виборі напрямку диверсифікації — забезпечить беззбиткове виробництво.

Література:

1. Ареф'єва О., Пілецька С., Лістрова М. Формування конкурентної стратегії підприємства в системі антикризового управління. Економіка та суспільство. 2022. №43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-35> (дата звернення: 03.08.2024).

2. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г. Триєдиний вектор стабілізації економіки України в умовах неконтрольованих глобальних викликів. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. I (77). С. 12—30.

3. Витвицька О., Суворова С., Корюгін А. Вплив цифрового маркетингу на розвиток підприємництва в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1518> (дата звернення: 03.08.2024).

4. Козарезенко Л.В. Фінансова політика розвитку людського потенціалу: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2016. 411 с.

5. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2009. 520 с.

6. ОREL А.М., Дяченко В.В. Особливості фінансової системи в економічних процесах країни. Управління змінами та інновації. Науковий журнал. 2023. № 6. С. 25—33.

7. ОREL В.М. Вплив глобалізації на економічні системи та виникнення між ними конкуренції. Актуальні проблеми інноваційної економіки. №3. 2017. С. 52—58.

References:

1. Aref'eva, O. Piletska, S. and Listrova, M. (2022), "Formation of the competitive strategy of the enterprise in the anti-crisis management system", *Ekonomika ta suspil'stvo*, Vol. 43, Available at: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1721/1658> (Accessed at 09 September 2024).

2. Vdovichen, A. A. and Vdovichena, O. G. (2020), "The triune vector of stabilization of the economy of Ukraine in the conditions of uncontrolled global challenges", *Visnyk Chernivets'kogo togoval'no-ekonomichnogo instytutu. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. I (77), pp. 12—30.

3. Vytvyck'a, O. Suvorova, S. and Korjugin, A. (2022). "The influence of digital marketing on the development of entrepreneurship in the conditions of war", *Ekonomika ta suspil'stvo*, Vol. 40, Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1518> (Accessed at 09 September 2024).

4. Kozarezenko, L.V. (2016), *Finansova polityka rozvytku lyuds'koho potentsialu* [Financial policy of human potential development], *Tsentr uchbovoyi literatury*, Kyiv, Ukraine.

5. Kramarenko, H.O. (2009), *Finansovyy menedzhment* [Financial management], *Tsentr uchbovoyi literatury*, Kyiv, Ukraine.

6. Orel, A.M. and Dyachenko, V.V. (2023), "Peculiarities of the financial system in the country's economic processes", *Upravlinnya zminamy ta innovatsiyi*. vol. 6, pp. 25—33.

7. Orel, V.M. (2017), "The impact of globalization on economic systems and the emergence of competition between them", *Aktual'ni problemy innovatsynoyi ekonomiky*, vol. 3, pp. 52—58.
Стаття надійшла до редакції 10.09.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б») Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663